

Preddverje Evrope

Ob tretji obletnici ruskega napada je dvodnevno srečanje z ukrajinsko kulturo v veliki dvorani Slovenske matice poudarilo evropskost Ukrajine

Ze kar nekaj časa se prijatelje in prijatelji napadene Ukrajine, ki njen boj sicer v glavnem spremljamo iz udobnih domačih naslanjačev, sprašujemo, kako po treh letih vojne ohranjati širše zanimanje za dogajanje tam daleč na vzhodu.

Drugo leto zapored je padla odločitev, da na Ukrajino opozorimo na tisti fronti, kjer je agresija Putinovega režima najbolj zgrešila svoj cilj. Slovenski prostor je morda značilen primer okolja, v katerem je bila glede samostojnosti ukrajinske kulture in ukrajinskega jezika še v bližnji preteklosti razširjena precejšnja negotovost. Lomastenje Putinovih jo je odpravilo. Zdaj se je treba zelo potruditi, če hoče kdo ukrajinsko in rusko kulturo zmetati v isti koš. In upam si reči, da bi ukrajinsko književnost, tudi ukrajinsko glasbo, likovno umetnost in zgodovino brez poskusa njihovega uničenja pred našimi očmi danes poznali veliko slabše.

Kulturniki strnili vrste v bran ukrajinski suverenosti

Na Slovenski matici so se pod skupnim naslovom *Preddverje Evrope* dva dni zapored, 24. in 25. februarja, oblikovali kamenčki v mozaiku tega poznavanja. Za uspešno izvedbo so vrste strnili Slovenska matica, Društvo slovenskih književnih prevajalcev, Slovenski center PEN in lani ustanovljeno Slovensko-ukrajinsko kulturno in akademsko društvo Slava. Prvi dan je bil v znamenju razmislekov ukrajinske germanistke Marije Ivanicke, rojene v Černivcih v Bukovini, ki je bila nekoč del Habsburške monarhije. V pogovoru s klasičnim filologom

čebela. Andreja Kalc je spregovorila o knjigi kratkih zgodb znane ukrajinske pesnice in pisateljice Katerine Kalitko z naslovom *Dežela izgubljenih ali Male strašljive pravljice*, v kateri je precej fantazijskih in pravljčnih elementov,

ODLOMKE IZ PREDSTAVLJENIH DEL JE BRALA NATAŠA KONC LORENZUTTI./SLOVENSKA MATICA

Markom Marinčičem, predsednikom omenjenega društva Slava, je izpostavila prevajanje ukrajinskih literarnih besedil v nemščino v nekdanji Nemški demokratični republiki. Pokazala je, kako so se prevajalci trudili izpostaviti domnevno bližino med Rusi in Ukrajinci celo pri Tarasu Ševčenku, »ukrajinskem Prešernu«, ki bi se ob tem verjetno obračal v grobu.

Tudi lani številni slovenski prevodi iz ukrajinsčine

Drugi, torkov večer je bil bolj slovensko obarvan. Organizatorji so želeli predstaviti prevode iz ukrajinsčine v slovenščino, ki so izšli leta 2024. Izkazalo se je, da je bila bera enako kot v dveh prejšnjih letih bogata. Prevajalka Lijana Dejak je govorila o romanu Andreja Kurkova *Sive čebele*. Kurkov je zanimiva in v Sloveniji nikakor ne neznana literarna osebnost. Rodil se je v Rusiji, njegov materni jezik je ruščina. Vendar živi v Ukrajini in se ima za ukrajinskega pisatelja. Dejakova je prebrala odlomek iz romana, ki se dogaja pred nekaj leti v Doneškem bazenu in na okupiranem Krimu, kamor glavni junak čebelar odpelje svoje

kakor kaže že podnaslov. Prevajalka Janja Vollmaier Lubej, ki je tudi vodila literarni večer, se je najprej ustavila ob romanu Serhija Žadana *Internat*. Slednjega sta prevedla skupaj s Primožem Lubejem, lektorjem za slovenščino na univerzi v Lvivu.

Navdihujoča živost napadene kulture

Janja in Primož sta slovensko prevodno literaturo obogatila še z romanom Tanje Maljarčuk *Biografija naključnega čudesa*. Zadnje predstavljeno besedilo pa so bile *Ukrajinske vinjete* izpod peresa slovenskega profesorja Mitje Velikonje. Avtor je v njih strnil svoje vtise z obiskov v Ukrajini, zaznamovani z vojno. Odlomke iz njegovega dela in iz prej omenjenih romanov je prebirala pisateljica Nataša Konc Lorenzutti, ki je izjemno prispevala k organizaciji obeh dogodkov. Ukrajinsko vzdušje so v torkovem večeru dodale ukrajinske študentke na izmenjavi v Ljubljani Olena Cimbal, Sofija Čornej in Jeva Čemodanova z glasbenimi vložki. Vsekakor smo lahko na Slovenski matici doživeli izjemno živost napadene kulture.

ALEŠ MAVER

> KNJIGE

Inventar fonda ŠAL 2

Spisi, namenjeni škofijski pisarni

V zbirki *Priročniki* je Nadškofijski arhiv Ljubljana izdal knjigo *Škofijski arhiv Ljubljana*, inventar fonda ŠAL 2, drugi del, fasc. 20–45, avtorice Julijane Visočnik. Leta 2015 so izdali prvi del inventarja k fondu ŠAL 2. Zajel je vsebino prvih 19 fasciklov, časovno gledano od 1742 do 1781. Drugi del obsega le nekaj let: od 1782 do 1788, a to pomeni 25 fasciklov. Meja med prvim in

drugim delom inventarja se je postavila pri letu 1782, takrat so namreč začeli z regulacijo župnij, torej s spreminjanjem njihovih meja. ŠAL 2 obsega spise, namenjene škofijski pisarni od državnih organov.

Drago Jančar

O kulturnih, etičnih in političnih vprašanjih

Slovenska matica je v zbirki *Knezo-va knjižnica* izdala knjigo esejev in drugih zapisov Draga Jančarja z naslovom *Zakaj pisati*.

Gre za zbirko esejev o kulturnih, etičnih in v najširšem smislu tudi političnih

vprašanjih našega časa, ki jih je avtor pisal v zadnjih nekaj letih. Uvodni esej (*Najbolj strašna zgodba*), ki se naslanja na Gogoljevo povest z istim naslovom, je napisal nekaj dni po napadu na Ukrajino, ko je istočasno v Kijevu izšel tudi prevod njegovega »vojnega« romana *In ljubezen tudi*. Zaradi ruskega napada prevod knjige ni doživel predstavitve, obležal je v skladišču, morda so knjige uničene.

Pesniški Dvor

Roman Toneta Partljiča o vinogradniški družini Gornik

Pesniški Dvor (založba Beletrina) je zgodovinski roman Toneta Partljiča o vinogradniški družini Gornik v turbulentnem in kriznem času, ko se je pripravljalo na drugo svetovno vojno. Zgodba se odvija konec tridesetih letih 20. stoletja, v času vojne, taborišč in poveljske stiske. V zaselku Pesniški Dvor ob reki

Pesnici med Mariborom in Lenartom živi močna vinogradniška družina Gornik. Pisatelj je pod drobnogled vzel njihovo zgodbo, vzpon in povojni propad. Zlasti ga je zanimal odnos med očetom Štefanom, slavnim pridelovalcem vina, in sinom Slavkom, ki ga ni »poklicala« zemlja, ampak pisanje.

I. Ž.